

Den 16. oktober 2006
J.nr.: 06-5012-00006
Sagsbehandler: Harald Ørsted Hansen

GRUNDNOTAT

vedrørende

Kommissionen grøn bog om lovkonfliktregler i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om retlig kompetence og gensidig anerkendelse (KOM (2006) 400 endelig).

1. Resumé

Kommissionen har fremlagt en grøn bog om lovkonfliktregler i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, registrerede partnere og andre former for parforhold, herunder spørgsmålet om international kompetence og anerkendelse af aftaler mv., der skal danne grundlag for en høring om formueforholdet mellem ægtefæller, hvor der er et grænseoverskridende element.

Grøn bogen tager udgangspunkt i, at kernen i en fremtidig fællesskabslovgivning vil være harmoniserede kompetence- og lovvalgsregler. Herudover vil instrumentet bl.a. skulle forholde sig til spørgsmål om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser og private aftaler samt til registrering og offentliggørelse af oplysninger om formueforholdet i et ægteskab. Endelig skal det overvejes, om problemer omkring formueforhold, der løses udenretligt eller indenretligt, skal være omfattet af anvendelsesområdet for instrumentet.

Grøn bogen rejser ikke i sig selv spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet, og den har heller ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Der foreligger ikke offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til grøn bogen.

Danmark står uden for det civilretlige samarbejde med hjemmel i EF-traktatens afsnit IV. Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Amsterdam-traktaten, finder derfor anvendelse i det omfang eventuelle fremtidige forslag vedrørende et fællesskabsinstrument om grænseoverskridende sager om formueforholdet mellem ægtefæller samt andre former for parforhold er baseret på EF-traktatens afsnit IV.

2. Baggrund

2.1. Indledning

Kommissionen har den 17. juli 2006 fremsendt en grøn bog om lovkonfliktregler i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om retlig kompetence og gensidig anerkendelse.

Det følger af EF-traktatens artikel 61, litra c, og artikel 65, at Fællesskabet kan vedtage foranstaltninger om civilretlige spørgsmål med grænseoverskridende virkninger i det omfang, det er nødvendigt for det indre markeds funktion. Dette omfatter blandt andet foranstaltninger til forbedring og forenkling af anerkendelsen og fuldbyrdelsen af retsafgørel-

ser i borgerlige sager samt fremme af foreneligheden mellem medlemsstaternes regler om lovvalg og konflikter om international kompetence. Formueforholdet mellem ægtefæller er ikke omfattet af de internationale privatretlige regler, som Fællesskabet hidtil har vedtaget.

I Wien-handlingsplanen fra 1998¹ stod det højt på listen at få vedtaget et fællesskabsinstrument om formueforhold mellem ægtefæller. Det fremgår af programmet for foranstaltninger til gennemførelse af princippet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område², som Rådet og Kommissionen vedtog i slutningen af 2000, at der skal udarbejdes et instrument om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om "formuefællesskabet mellem ægtefæller og om de formueretlige konsekvenser af opløsningen af papirløse forhold". I Haag-programmet³, som Det Europæiske Råd vedtog den 4. og 5. november 2004, opfordres Kommissionen til at udarbejde en grønbog om "lovvalgsconflikter i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om kompetence og gensidig anerkendelse".

2.2. Retsgrundlaget

Efter artikel 1 i Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Amsterdamtraktaten, deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til afsnit IV i EF traktaten (forbeholdet vedrørende retlige og indre anliggender), og disse vil ikke være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

Grundlaget for eventuelle fremtidige forslag vedrørende et fællesskabsinstrument om grænseoverskridende sager om formueforholdet mellem ægtefæller samt andre former for parforhold vil være omfattet af det danske forbehold vedrørende retlige og indre anliggender, i det omfang forslaget er baseret på EF-traktatens afsnit IV. Danmark vil i så fald ikke deltage i en eventuel vedtagelse af sådanne initiativer, og en eventuel regulering vil ikke være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

3. Grønbogens indhold

3.1. Indledning og grundlæggende overvejelser

I grønbogen påpeger Kommissionen, at den stigende mobilitet indenfor EU har medført en stigning i antallet af parforhold mellem statsborgere fra forskellige medlemsstater, og at der bliver flere og flere par, som bor i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere, og som ofte erhverver formuegoder i flere forskellige EU-medlemsstater. I disse situationer opstår der ofte praktiske og juridiske problemer, hvis deres formue skal deles, f.eks. i forbindelse med separation, skilsmisse eller samlivsophævelse. Dette skyldes ofte, at der er stor forskel på medlemsstaternes regler om formueretlige konsekvenser af ægteskab og andre former for parforhold, både med hensyn til materiel ret og international privatret.

Kommissionen angiver i grønbogen en række mulige løsninger på problemerne:

3.2. Formueforhold mellem ægtefæller

Anvendelsesområde: Det bør overvejes, om en eventuel lovgivning skal anvendes på de formueretlige spørgsmål under samlivet eller kun i tilfælde af skilsmisse, separation eller samlivsophævelse. Det bør ligeledes overvejes, om personlige aspekter af ægteskabet skal være omfattet af lovgivningen i det omfang, de kan have indflydelse på parrets formue,

¹ EFT C 19 af 23.1.1999.

² EFT C 12 af 15.1.2001.

³ Haag-programmet om styrkelse af frihed, sikkerhed og retfærdighed i Den Europæiske Union, som også nævnes i formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde den 4. november 2004.

f.eks. retten til at repræsentere hinanden, beskyttelse af familiens bolig og underholdspligt.

Harmonisering af lovvalgsreglerne: Da Kommissionen ikke påtænker at foretage en harmonisering af reglerne om materiel ret på nuværende tidspunkt, behandler grønbogen spørgsmålet om lovvalgsregler. Kommissionen anfører, at lovvalgsregler bør være universelle og således omfatte lovgivningen i såvel medlemsstater som tredjelande. Det bør efter Kommissionens opfattelse overvejes, om der skal fastsættes ét eller flere tilknytningskriterier, herunder om der skal være forskellige tilknytningskriterier for forskellige aspekter af formueforholdet. Dernæst skal det bl.a. overvejes, om en ændring af visse tilknytningskriterier, såsom ægtefællernes faste bopæl, automatisk fører til, at en anden lovgivning finder anvendelse på formueforholdet.

Lovvalgsaftaler: Det skal overvejes, om ægtefæller skal kunne indgå aftaler om, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse på deres formueforhold. I så fald skal det overvejes, om aftalefriheden skal begrænses til loven i lande, som ægtefællerne har nær tilknytning til. Det bør endvidere overvejes, om lovvalget skal underlægges visse formaliteter.

Kompetenceregler: Medlemsstaternes regler om international kompetence indeholder meget forskellige kriterier i forbindelse med sager om formueforholdet mellem ægtefæller. Det skal overvejes, om der skal indføres fælles regler om international kompetence, både for så vidt angår domstolene og for så vidt angår ikke-retlige myndigheder, f.eks. notarer og advokater. Det bør i den forbindelse tages hensyn til allerede gældende fællesskabsregler, navnlig den nye Bruxelles II-forordning⁴, som regulerer visse personlige konsekvenser af ægteskabet. Det bør endvidere overvejes, om myndigheden også skal have kompetence, når en del af formuen befinder sig i et andet land. Det bør herudover overvejes, om ægtefællerne skal have mulighed for at indgå aftale om international kompetence.

Anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser samt ikke-retlige dokumenter: Harmoniserede regler om lovvalg og kompetence vil øge den gensidige tillid til afgørelser og andre dokumenter fra andre medlemsstater. Dette skyldes, at både spørgsmålet om, hvilket medlemsland som har kompetence til at behandle sagen, og spørgsmålet om, efter hvilket lands lov sagen skal behandles, vil blive afgjort efter samme regler i alle medlemsstater. På den baggrund bør det overvejes at ophæve de midlertidige foranstaltninger – eksekvatur - til anerkendelse og fuldbyrdelse af domme, herunder at gøre det muligt uden videre at få ændret tingbogsoplysninger i andre medlemsstater.

Registrering og offentliggørelse af oplysninger om formueforholdet i et ægteskab: Der bør være en bedre offentliggørelse af oplysninger om formueforholdet i et ægteskab, således at alle parter, navnlig kreditorernes, retssikkerhed garanteres. Det må i den forbindelse overvejes, om der f.eks. skal indføres et registreringssystem i alle medlemsstater.

3.3. Andre former for parforhold

Kommissionen påpeger, at flere og flere danner par uden at indgå ægteskab. Da fællesskabsregulering bør afspejle borgernes konkrete behov, bør der også tages stilling til spørgsmålet om formueordningen for sådanne par, herunder parterne i et registreret partnerskab og parter, der lever i et papirløst parforhold eller lignende.

⁴ Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabsager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000.

4. Gældende ret

Grønbogen er ikke ledsaget af forslag til fællesskabsregler om formueforholdet mellem ægtefæller m.v. Som det fremgår ovenfor under pkt. 2.1, er det hensigten, at der på grundlag af besvarelserne af grønbogen skal indledes en høring om indholdet af en eventuel fremtidig fællesskabslovgivning.

Når et forslag måtte blive fremlagt af Kommissionen, og indholdet af dette kendes, vil der blive redegjort for gældende ret på området.

5. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Grønbogen indeholder en række overvejelser over behovet for og indholdet af et fællesskabsinstrument på området for formueforholdet mellem ægtefæller. Da grønbogen ikke på nuværende tidspunkt har resulteret i forslag til konkrete initiativer, er det ikke muligt at udtale sig nærmere om lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser af et eventuelt initiativ, der måtte blive udarbejdet på baggrund af grønbogen. Grønbogen vil ikke i sig selv have lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser.

6. Høring

Kommissionen har med fremlæggelsen af grønbogen indledt en høring vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller med en international dimension. Kommissionen opfordrer med høringen alle berørte til inden den 30. november 2006 at indsende svar på de i grønbogen rejste spørgsmål.

Familiestyrelsen har sendt grønbogen i høring hos Foreningen af offentlige chefer i Statsamtene, Foreningen af Statsamtmand, Advokatrådet, Danske Familieadvokater, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen af familieretsadvokater, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Københavns Byret, Retten i Århus, Retten i Odense, Retten i Aalborg, Retten i Roskilde, Institut for Menneskerettigheder.

Høringsfristen er sat til den 13. oktober 2006.

7. Nærhedsprincippet

Som nævnt ovenfor har grønbogen til formål at indlede en høring om de juridiske problemer, som formueforholdet mellem ægtefæller og formueretlige konsekvenser af andre former for parforhold kan afstedkomme i international sammenhæng. Grønbogen rejser derfor ikke i sig selv spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet.

8. Andre medlemsstaters kendte holdninger

Der foreligger ikke offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til grønbogen.

9. Foreløbig generel dansk holdning

Som nævnt i pkt. 2 er der i Haag-programmet lagt op til, at der på baggrund af grønbogen skal indledes en høring om lovvalgskonflikter i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om kompetence og anerkendelse af afgørelser mv. Som det fremgår under pkt. 6, er grønbogen sendt i bred høring hos en række myndigheder og organisationer. På det foreliggende grundlag er man fra dansk side åben over for den analyse og drøftelse på området, som Kommissionen lægger op til i grønbogen.

Man bør ikke på nuværende tidspunkt lægge sig fast på en bestemt model på området, men alene analysere og drøfte, hvorledes problemerne vedrørende formueforhold mellem ægtefæller mest hensigtsmæssigt kan løses.